

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
Факультет морського права

Кафедра національної безпеки та політичного аналізу

Код РПНД 073014

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з науково-педагогічної роботи
Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА

Information security

рівень вищої освіти _____ перший (бакалаврський)

тип дисципліни _____ нормативна

мова викладання _____ українська

Робоча програма навчальної дисципліни «ІНФОРМАЙНА БЕЗПЕКА» є однією із нормативних дисциплін та однією із складових підготовки фахівців галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону», спеціальність 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)», освітньо-професійної програми «Внутрішньополітична безпека».

«16» 12 2024 року – 17с.

Розробник: Наталія НІКОЛАЄНКО доктор політичних наук, професор кафедри національної безпеки та політичного аналізу

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ІНФОРМАЙНА БЕЗПЕКА» узгоджено з гарантом освітньої програми «Внутрішньополітична безпека»

Наталія НІКОЛАЄНКО, професор, доктор політичних наук

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ІНФОРМАЙНА БЕЗПЕКА» розглянуто на засіданні кафедри національної безпеки та політичного аналізу

Протокол № 4 від «18» 12 2024 р.

В.о. завідувач кафедри

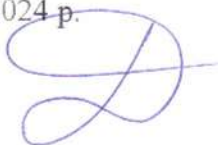

Наталія НІКОЛАЄНКО

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ІНФОРМАЙНА БЕЗПЕКА» розглянуто Навчально-методичною комісією факультету морського права

Протокол № 5 від «20» 12 2024 р.

Голова

Дмитро БАРАНЕНКО

Проект робочої програми навчальної дисципліни «ІНФОРМАЙНА БЕЗПЕКА» погоджено з навчальним відділом

Начальник відділу

Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни «ІНФОРМАЙНА БЕЗПЕКА» затверджена Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 10 від «23» 12 2024 р.

Голова НМР НУК

Сергій СЛОБОДЯН

© НУК, 2024

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ			
Найменування показників	Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» Спеціальність 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)»	Вибіркова	
Змістових модулів – 3		Рік підготовки:	
		4-й	4-й
Електронний адрес РПНД на сайті Університету		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		8-й	8-й
		Лекцій	
		15 год.	6 год.
		Семінарські	
		15 год.	6 год.
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4;	Освітній рівень: Перший (бакалаврський)	Самостійна робота	
		60 год.	78 год.
		Вид контролю: залік	
		Форма контролю: комбінована	

2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни «Інформаційна безпека» формування у студентів відповідно до освітньо-професійної програми «Внутрішньополітична безпека», спеціальність 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» таких компетентностей:

- Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.
- Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
- Здатність здійснювати комплексно-кваліфікаційний аналіз, прогнозувати виклики та загрози національній безпеці та генерувати нові ідеї (креативність).
- Здатність використовувати категоріально-понятійний апарат загальної теорії національної безпеки.
- Здатність логічно мислити, аналізувати та застосовувати інструментарій теоретичної та прикладної політичної теорії у фаховій діяльності.
- Здатність використовувати якісні, кількісні методи та інструментарій структурно-функціонального прикладного аналізу з метою вирішення завдань з політичної, інформаційної, економічної та воєнної безпеки.
- Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми політичної, економічної та інформаційної безпеки.
- Здатність здійснювати обґрунтування варіантів побудови систем моніторингу та протидії гібридним загрозам.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами для вивчення дисципліни «Інформаційна безпека» є дисципліни: основи національної безпеки, суспільно-політичні студії, національна безпека України, політичні та безпекові інститути України.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Вивчення навчальної дисципліни «Інформаційна безпека» відповідно до освітньо-професійної програми «Внутрішньополітична безпека», спеціальність 256 «Національна безпека (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності)» передбачає формування та розвиток у студентів результатів навчання:

- Вміти розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері національної безпеки (за окремими сферами забезпечення і видами діяльності).
- Вміти адаптовуватись до нових викликів та дій у певних ситуаціях.
- Використовувати у професійній діяльності окремі елементи механізму впливу та взаємодії у процесі забезпечення окремих складових національної безпеки.
- Вміти аналізувати потенційні загрози та виклики національній безпеці та синтезувати інформацію щодо розроблення та реалізації стратегії розвитку держави, регіону, галузі в безпековій сфері
- Вміти використовувати соціально-політичні, філософські, безпекові знання, поняття, теорії; знання військово-політичної теорії, соціально-політичного аналізу та прогнозування до характеристики владно-політичних відносин політичних акторів, інститутів органів безпеки в контексті вирішення проблем політичної, інформаційної, економічної та воєнної безпеки.
- Вміти розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми політичної, інформаційної, економічної та воєнної безпеки.

Змістовний модуль 1. Інформаційна безпека

ТЕМА 1. Вступ. Структура та зміст дисципліни. Основні поняття та категорії. Безпека в інформаційному суспільстві. Поняття інформаційної безпеки. Об'єкти і суб'єкти інформаційної безпеки. Складові інформаційної безпеки. Види та властивості інформації як предмета захисту.

Література: [1,2,3,4, 27, с.23-48].

ТЕМА 2. Місце інформаційної безпеки в системі національної безпеки країни. Концепція інформаційної безпеки. Основні напрями національної інформаційної політики. Доктрина інформаційної безпеки України. Безпека об'єктів інформаційної сфери держави в умовах сьогодення.

Література: [33, 34, 35, с.12-18; 27, с.426-446].

Змістовний модуль 2. Виклики та загрози інформаційній безпеці.

ТЕМА 3. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації. Види і джерела (внутрішні та зовнішні) загроз інформаційної безпеки. Джерела загроз інформаційній безпеці. Проблеми регіональної інформаційної безпеки. Інформаційні війни: види, форми та характерні ознаки. Інформаційна війна як загроза національній безпеки. Інформаційний тероризм. Інформаційна злочинність. Цілі і задачі оцінки загроз інформаційної безпеки. Методи порушення конфіденційності, цілісності та доступності інформації. Причини, види, канали витоку і спотворення інформації. Методи та засоби захисту каналів витоку інформації.

Література: [11, с.1-67, 26-37; 15, с.68-244].

ТЕМА 4. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави. Основні поняття психологічної війни. Технології психологічної війни. Методи впливу в психологічній війні. Особливі способи та прийоми психологічної війни. Основи забезпечення інформаційно-психологічної безпеки держави.

Література: [32-35, 24, с.61-100].

ТЕМА 5. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки. Міжнародне законодавство в області інформаційної безпеки.

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни	5
3. Передумови для вивчення дисципліни	5
4. Очікувані результати навчання	6
5. Програма навчальної дисципліни	6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування	9
7. Форми поточного та підсумкового контролю	9
8. Критерії оцінювання результатів навчання	13
9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна	14
10. Рекомендовані джерела інформації	14

Тема 3. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації	16	2		8	13	1		12
Тема 4. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави	15	2	2	7	18		1	17
Тема 5. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки	14		2	4	14			14
Разом за змістовим модулем 2	30	4	4	19	45	1	1	43
Змістовний модуль 3 Базові аспекти інформаційної безпеки України								
Тема 6. Інформаційна безпека України: основні складові, ризики та виклики.	17	2	2	9	12			12
Тема 7. Нормативно правова база інформаційної безпеки України	8	2	2	4	10			10
Тема 8. Інформаційні війни як складова частина гібридної війни.	16	2	2	8	14	2	2	10
Тема 9. Інформаційні виклики гібридної війни	8	2	1	4	14	2	2	10
Тема 10. Маніпулятивні технології ЗМК в процесі проведення інформаційних війн.	11	1	2	5	10			10
Разом за змістовим модулем 3	30	9	9	30	60	4	4	52
Разом за курсом	90	15	15	60	90	6	6	78

Теми практичних занять

Назви тем	Кількість годин	
	Денна форма	Заочна форма
Модуль 1. Основи інформаційної безпеки		
Змістовний модуль 1. Інформаційна безпека		
Тема 1. Вступ. Структура та зміст дисципліни. Основні поняття та категорії інформаційної безпеки	1	
Тема 2. Місце інформаційної безпеки в системі національної безпеки країни. Концепція інформаційної безпеки	1	
Змістовний модуль 2. Виклики та загрози інформаційній безпеці.		
Тема 3. Загрози безпеці інформації та канали витоку інформації	4	
Тема 4. Психологічна війна та інформаційно-психологічна безпека держави	4	1
Тема 5. Світовий досвід нормативно-правового забезпечення та стандартизації інформаційної безпеки	4	1
Змістовний модуль 3. Базові аспекти інформаційної безпеки України		
Тема 6. Інформаційна безпека України	4	
Тема 7. Нормативно-правова база інформаційної безпеки України як запорука ефективності роботи органів публічного управління	2	
Тема 8. Інформаційні війни як складова частина гібридної війни.	4	2
Тема 9. Інформаційні виклики гібридної війни	2	2
Тема 10. Маніпулятивні технології ЗМК в процесі проведення інформаційних війн.	4	
Разом	30	6

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної та заочної форми навчання:

- Підготовка до лекційних занять – 1-2 год. / 1 лекція;
- Підготовка до практичних занять – 1-2 год. / 1 заняття;
- Підготовка презентації – 15 год. на 1 роботу;
- Написання реферату – мінімум 15 год. на 1 роботу;
- Написання есе – мінімум 15 год. на 1 роботу;
- Підготовка до підсумкової контрольної роботи – (15-30 год.) на 1 захід;
- Підготовка до модульної контрольної роботи - – (15-30 год.) на 1 захід;
- Підготовка до підсумкової атестації (залік) - (15-30 год.) на 1 захід;

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до лекцій	10	12
2	Підготовка до практичних занять	10	15
3	Підготовка презентації	-	10
4	Написання реферату	15	
5	Написання есе		15
6	Підготовка до підсумкової контрольної роботи	-	15
7	Підготовка до модульної контрольної роботи	15	-
8	Підготовка до підсумкової атестації (залік)	10	10
Разом		60	78

6. Методи навчання, засоби діагностики результати навчання та методи їх діагностування

Для визначення рівня засвоєння студентами навчального матеріалу використовуються такі методи оцінювання знань:

- лекція, бесіда, дискусія;
- створення презентацій (заочна форма навчання)
- написання реферату (денна форма навчання);
- написання есе (заочна форма навчання)
- виконання підсумкової контрольної роботи (для заочної форми навчання);
- виконання модульної контрольної роботи (для денної форми навчання);
- підсумковий залік.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету.

Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю і оцінки заключного заліку. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до **60 балів** (від 60 до 100 балів у разі складання заліку). Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (участь у практичних заняттях, виконання презентацій (заочна форма навчання), написання реферату (денна форма навчання), написання есе (заочна форма навчання), написання контрольної роботи (оцінювання в формі тесту для заочної форми), підсумкова модульна контрольна робота в кінці семестру (оцінювання в формі тесту для денної форми навчання). Питома вага заключного заліку в загальній системі оцінок – **40 балів**. Право здавати заключний залік дається студенту, якій з урахуванням максимальних балів проміжних оцінок набирає не менше **60 балів**. Підсумкова оцінка навчального курсу є сумою проміжних оцінок і оцінки заключного заліку.

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на практичних заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань.

Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Відповіді на практичних заняттях	Критерії оцінювання (денна форма навчання)
3	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки
2	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
1	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
0	Студент не дає відповіді.
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: денна форма навчання 30 балів (10 тем по 3 бали)</i>	

Відповіді на практичних заняттях	Критерії оцінювання (заочна форма навчання)
12-13	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міжпредметні зв'язки, містить аргументовані висновки
9-11	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
5-8	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовується невірна термінологія
1-4	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді.
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 39 балів (3 заняття по 13 балів)</i>	

теоретичні запитання)	
17-20	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки.
14-16	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання повна, логічна, допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
9-13	Завдання виконано в цілому правильно, відповідь достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
5-8	Завдання виконано частково правильно, відповідь на теоретичні запитання містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1-4	Завдання має значну кількість суттєвих помилок, теоретичні відповіді не обґрунтовано
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: денна форма навчання 20 балів</i>	

Контроль у формі тестування (для денної форми навчання)

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 10 балів</i>										

Підсумкова контрольна робота (для заочної форми навчання) проводиться у формі тестування та відповідей на 3 теоретичні запитання.

Підсумкова контрольна робота (відповідь на теоретичні запитання)	Критерії оцінювання (заочна форма навчання)
9-10	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, містить аргументовані висновки.
7-8	Завдання виконано правильно, відповідь на теоретичні запитання повна, логічна, допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
5-6	Завдання виконано в цілому правильно, відповідь достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки й неточності у викладенні матеріалу.
3-4	Завдання виконано частково правильно, відповідь на теоретичні запитання містить неточності, недостатньо обґрунтована.
1-2	Завдання має значну кількість суттєвих помилок, теоретичні відповіді не обґрунтовано
0	Студент не дає відповіді
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 10 балів</i>	

Контроль у формі тестування (для заочної форми навчання)

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна форма навчання 10 балів</i>										

Залік проводиться у комбінованій формі (письмові відповіді та усний захист) для заочної та денної форми навчання. До залікового білету входить два питання. Кожне питання оцінюється у 10 балів. Максимально за залік студент може отримати 2х10 балів=20 балів.

Залік	Критерії оцінювання (заочна та денна форма навчання)
9-10	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час відповіді, глибоко та всебічно розкриває зміст

	теоретичних питань, використовуючи при цьому додаткову літературу.
6-8	Володіє навчальним матеріалом, вільно та аргументовано його викладає, розкриває зміст теоретичних питань, використовуючи тільки обов'язкову літературу.
3-5	В цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його зміст без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності.
1-2	Частково володіє навчальним матеріалом, допускає при цьому суттєві помилки. При викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини.
0	Студент не дає відповіді.
<i>Максимальна оцінка студента за цей компонент програми: заочна та денна форма навчання 20 балів</i>	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Відповіді на практичних заняттях	10x3=30 балів	10x4=40 балів
Виконання презентації	_____	10 балів
Написання реферату	20 балів	_____
Написання есе	_____	10 балів
Написання підсумкової контрольної роботи	_____	20 балів
Написання модульної контрольної роботи	30 балів	-----
Залік	20	20
Всього	100 балів	100 балів

8. Критерії оцінювання результатів навчання

		Денна форма		Заочна форма	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ 1	T1	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T2	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
ЗМ 2	T3	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T4	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
	T5	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
ЗМ 3	T6	Відповідь на практичному занятті	1x3=3	Відповідь на практичному занятті	1x13=13
	T7	Відповідь на практичному занятті	1x3=3	Відповідь на практичному занятті	1x13=13
				Написання есе	1x20=10
	T8	Відповідь на практичному	1x3=3		

		занятті			
	T9	Відповідь на практичному занятті	1x3=3	Відповідь на практичному занятті	1x13=13
				Виконання презентації	1x10=11
	T10	Відповідь на практичному занятті	1x3=3		
		захист реферату	1x14=20		
Написання підсумкової контрольної роботи				Написання підсумкової контрольної роботи	1x20=20
Написання модульної контрольної роботи		Написання модульної контрольної роботи	1x30=30		
Підсумковий контроль (залік)		Залік	20	Залік	20
Разом			100		100

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Наповненість групи в месенджері «Viber», «Telegram» для дистанційного навчання електронним варіантом лекцій та навчальними посібниками з відповідної дисципліни.
 2. Наочні засоби: офіційний веб-сайт Верховної Ради України, Національної поліції, прокуратури та інших органів державної влади, а також слайдові презентації у програмі Microsoft Office PowerPoint

- дистанційне навчання за допомогою Google Classroom;
- мультимедіа-, проекційна апаратура (проектори, екрани тощо);
- комп'ютери, комп'ютерні системи та мережі;
- бібліотечні фонди (підручники і навчальні посібники, методичні рекомендації, наукова література).

10. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Про інформацію : закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 48. Ст. 650.
2. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах : закон України від 5 липня 1994 № 80/94-ВР // ВВР. 1994. № 31. Ст. 286.
3. Про Концепцію Національної програми інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 року № 75/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1998. № 27–28. Ст. 182.

4. Про Національну програму інформатизації : закон України від 4 лютого 1998 року № 74/98-ВР // Відомості ВР України. 1998. № 27–28. Ст. 181.
5. Про основи національної безпеки України : закон України від 19 червня 2003 року № 964-IV // Відомості ВР України. 2003. № 39. Ст. 351.
6. Рекомендації парламентських слухань з питань розвитку інформаційного суспільства в Україні : постанова Верховної Ради України від 1 грудня 2005 року // Відомості ВР України. 2006. № 15. Ст. 131.
7. Про захист персональних даних : закон України від 1 червня 2010 року № 2297-VI // ВВР. 2010. № 34. Ст. 481.
8. Про доступ до публічної інформації : закон України від 13 січня 2011 року № 2939/VI // ВВР. 2011. № 32. Ст. 314.
9. Про заходи щодо вдосконалення формування та реалізації державної політики у сфері інформаційної безпеки України: рішення Ради національної безпеки і оборони України від 28 квітня 2014 року. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/n0004525-14>.
10. Бондаренко І. С. Правові основи масової комунікації : навч.-метод. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2011. 84 с.
11. Бурячок В. Л. Інтелектуальна власність у сфері інформаційної безпеки : підручник. / В. Л. Бурячок, С. В. Толюпа, В. О. Хорошко ; за заг. ред. докт. техн. наук, проф. В.О. Хорошка. К. : ДУТ, 2014. 178 с.
12. Бурячок В.Л. Політика інформаційної безпеки / В. Л. Бурячок, Р. В. Гришук, В. О. Хорошко ; за заг. ред. докт. техн. наук, проф. В.О.Хорошка. К. : Задруга, 2014. 222 с.
13. Василевич Ю. В. Інформаційно-комунікаційні технології в політиці: електронна демократія // Україна і світ : теоретичні й практичні аспекти сучасного політичного процесу : монографія / за заг. ред. Н. О. Ніколаєнко. Херсон : Гринь Д. С., 2016.
14. Марущак А. І. Інформаційне право: Доступ до інформації : навчальний посібник. К. : КНТ, 2007. 532 с.
15. Марущак А. І. Інформаційне право: регулювання інформаційної діяльності : навчальний посібник. К. : Скіф, КНТ, 2008. 344 с.
16. Юдін О. Інформаційна безпека держави : [навч. посіб.] / О. Юдін, В. Богущ. Х. : Консул, 2005. 576 с.
17. Юдін О. К. Захист інформації в мережах передачі даних : підручник / О. К. Юдін, Г. Ф. Конахович, О. Г. Корченко. К. : ІНТЕРСЕРВІС, 2009. 714с., іл.

Допоміжна література

18. Асанова А. А. Електронний уряд як дійовий механізм взаємодії і форма співпраці держави та громадян в інформаційному суспільстві. URL: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/TEKNOLOGIYA/03-ASANOVA.pdf>.
19. Ліпкан В. А. Національна безпека України : навчальний посібник. К. : Кондор, 2008. 551 с. URL: <http://westudents.com.ua/knigi/368-natsonalna-bezpeka-ukrani-lpkan-va.html>.
20. Кавун С. В. Інформаційна безпека : навчальний посібник / С. В. Кавун, В. В. Носов, О. В. Манжай. Х. : ХНЕУ, 200. 352 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3068/1/Навчальний%20посібник.%20Інформаційна%20безпека.%20Кавун%20С.В..pdf>.
21. Богущ В. М. Основи захищених інформаційних технологій / В. М. Богущ, О. А. Довидьков. К. : ДУІКТ, 2005. 450 с.
22. Богущ В. М. Інформаційна безпека держави / В. М. Богущ, О. К. Юдін. К. : МК-Прес, 2005. 432 с.
23. Богущ В. М. Основи інформаційної культури : навчальний посібник / В. М. Богущ, О. Й. Куляниця. К. : ДУІКТ, 2011. 288 с.
24. Богущ В. М. Розвідка в інформаційному суспільстві : довідник-словник. К. : МОУ, 2000. 768 с.
25. Брикайло Л. Ф. Системи інформаційно-правового забезпечення ЛІГА:ЗАКОН : навчальний посібник. К. : ЛІГА ЗАКОН, 2011. 236 с.
26. Голобуцький О. П. E-Ukraine. Інформаційне суспільство: бути чи не бути / О. П. Голобуцький, О. Б Шевчук. К. : Атлант UMS, 2001. 104 с.
27. Горбулін В.П. Проблеми захисту інформаційного простору України : монографія / В.П.

- Горбулін, М.М. Биченок. К. : Інтертехнологія, 2009. 136 с.
28. Данільян О. Г. Національна безпека України: структура та напрямки реалізації : навч. посібник / О. Г. Данільян, О. П. Дзьобань, М. І. Панов. Харків : Фоліо, 2002. 285 с.
 29. Дубас О. Інформаційний розвиток сучасної України у світовому контексті. К. : Генеза, 2004. 208 с.
 30. Ліпкан В. А. Теоретичні основи та елементи національної безпеки України : монографія. К. : Текст, 2003 600 с.
 31. Ніколаєнко Н.О., Комарчук О.О., Засоби масової комунікації як детермінанти гібридної війни Миколаїв : НУК, 2021. – 196 с
 32. N. Nikolayenko, Intercultural communication in the context of globalization dialogue: development strategies: monographic series «EUROPEAN SCIENCE», Book 4, Part 8, Chapter 1.1 Communication component of the russian-ukrainian hybrid war, 244 с., ScientificWorld - NetAkhatAV Lußstr 13, Karlsruhe, Germany, 2021, 244 с., авторський доробок С.11-21.
 33. Ніколаєнко Н.О., Царенко О.О., Політична участь громадян в процесі трансформації українського суспільства монографія, Миколаїв : НУК, 2022. – 203 с. URI: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5640>
 34. Ніколаєнко, Н. О. Інформаційна безпека та політична комунікація : навч.-метод. посібник / Н. О. Ніколаєнко. – Миколаїв : НУК, 2022. – 121 с. URI: <http://eir.nuos.edu.ua/xmlui/handle/123456789/5637>
 35. Ніколаєнко Н. О. Інформаційні виклики для України в умовах російсько-української гібридної війни, Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 2019, № 2(6), с.49-58 (у співав.)
 36. Ніколаєнко Н. О. Маніпулятивний характер російських засобів масової комунікації в умовах російсько-української гібридної війни Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 2020, № 1(7), С.93-104. (у співав.)
 37. N. Nikolayenko, Russian aggression as a challenge in the sphere of Ukraine's national security Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 2021, № 1(9), С.86-93.
 38. Ніколаєнко Н.О., Інформаційний фронт російсько-української гібридної війни Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 2022, № 4(12) С.109 – 114.
 39. Закон України «Про доступ до публічної інформації» : науково-практичний коментар / авт. колектив: Р. Головенко, Д. Котляр, О. Нестеренко, Т. Шевченко ; заг. ред. Д. Котляр ; ред. А. Шевченко. К. : [б. в.], 2012. 170 с.
 40. Основи інформаційного права України : навч. посіб. / В. С. Цимбалюк, В. Д. Гавловський, В. В. Гриценко та ін. ; за ред. М. Я. Швеця, Р. А. Калюжного, П. М. Мельника. К. : Знання, 2004. 274 с.
 41. Тарасенко Р. Б. Інформаційне право : навчально-методичний посібник / Р. Б. Тарасенко ; Луган. держ. ун-т внутр. справ ім. Е. О. Дідоренка. Луганськ : РВВ ЛДУВС ім. Е. О. Дідоренка, 2010. 512 с.
 42. Харченко Л. Інформаційна безпека України : глосарій / за заг. ред. д. юрид. н., проф. Р. Калюжного. К. : Текст, 2004. 136 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Офіс Ради Європи в Україні. URL: <http://www.coe.kiev.ua/>
2. Офіційний сайт АСЕАН. URL: <http://www.asean.org/>
3. Офіційний сайт Всесвітньої організації інтелектуальної власності. URL: <http://www.wipo.int/>
4. Офіційний сайт Європейського банку реконструкції та розвитку. URL: <http://www.ebrd.com/>
5. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://europa.eu/>
6. Офіційний сайт Міжнародного валютного фонду. URL: <http://www.imf.org>
7. Офіційний сайт Міжнародної організації з міграції. URL: <http://www.iom.int>
8. Офіційний сайт НАТО. URL: <http://www.nato.int/>

9. Офіційний сайт ООН. URL: <http://www.un.org/>
10. Офіційний сайт Організації Американських держав. URL: <http://www.oas.org/>
11. Офіційний сайт Організації з Безпеки та Співробітництва в Європі. URL: [http:// www.osce.org](http://www.osce.org)
12. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.int>
13. Офіційний сайт Світового банку. URL: <http://www.worldbank.org>
14. Офіційний сайт Світової організації торгівлі. URL: <http://www.wto.org>
15. Офіційний сайт Шанхайської організації співробітництва. URL: <http://www.secsco.org>
16. Офіційний сайт ЮНЕСКО. URL: <http://www.unesco.org/>

Сайти безпекових структур в Україні та сайти фахових журналів з національної безпеки та оборони

https://www.president.gov.ua/	Сайт Президента України
https://www.rnbo.gov.ua/	Сайт Ради національної безпеки і оборони України - координаційний орган з питань національної безпеки і оборони при Президентові України.
https://www.kmu.gov.ua/	Сайт Кабінету міністрів України
https://ssu.gov.ua/	Сайт Служби безпеки України»
https://mod.gov.ua/	Сайт Міністерства оборони України
https://szru.gov.ua/history/stories	Сайт Служби зовнішньої розвідки України.
https://mvs.gov.ua/struktura/team	Сайт Міністерства внутрішніх справ України
https://www.nasbu.edu.ua/	Сайт Національної академії СБУ. Академія забезпечує підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації співробітників Служби безпеки України.
https://nuou.org.ua/	Сайт Національного університету оборони України
https://www.vstup-nasv.info/	Сайт Національної академії сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного
https://mil.knu.ua/ua/	Сайт Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка (далі – ВІКНУ) є сучасним міжвідомчим, багатoproфільним, інтегрованим військовим навчальним підрозділом провідного вищого навчального

	закладу України, що здійснює підготовку професіоналів з повною вищою освітою для Збройних Сил України та інших силових структур сектору безпеки і оборони України: Служби безпеки України, Державної служби України з питань надзвичайних ситуацій, Державної прикордонної служби України, Служби зовнішньої розвідки України, Національної гвардії України, Державної спеціальної служби транспорту.
https://niss.gov.ua/	Сайт Національного інституту стратегічних досліджень, який є базовою науково-дослідною установою науково-аналітичного супроводження діяльності Президента України та Ради національної безпеки і оборони України, консультативно-дорадчим органом при Президентіві України.
https://razumkov.org.ua/vydannia/zhurnal-natsionalna-bezpeka-i-oborona	Сайт журналу «НАЦІОНАЛЬНА БЕЗПЕКА і ОБОРОНА», Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова
https://security-journal.nasbu.edu.ua/index.php/nbpe	Сайт журналу «Національна безпека: право та економіка»
http://nio.nuou.org.ua/index	Сайт журналу "Наука і оборона"
http://viv.nuou.org.ua/	Сайт журналу «Воєнно-історичний вісник»
http://www.ucipr.kiev.ua	На сайті українського незалежного центру політичних досліджень - електронний журнал "Пріоритети", публікації статей, круглі столи, фокус-групи, конференції, семінари, моніторинги.
http://www.lsej.org.ua/	Юридичний науковий електронний журнал – електронне наукове фахове видання, засноване <u>юридичним факультетом Запорізького національного університету</u>
https://sas.ztu.edu.ua/about	Сайт електронного журналу «Society and Security» заснований у жовтні 2023 року та

	видається Державним університетом «Житомирська політехніка». Журнал публікує наукові статті, присвячені проблемним питанням забезпечення безпеки суспільних відносин.
http://politicon.iatp.org.ua/	Веб-сайт діє за підтримки Програми розширення доступу та навчань в Інтернет (IATP). Internet Access and Training Program (IATP) - це проект Бюро в справах освіти та культури (ЕСА) Держдепартаменту США, який адмініструється Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX). На сторінках сайту можна знайти: результати наукових та прикладних досліджень (статті, роздуми); книжкове ревію (розміщені повнотекстові монографії); оригінальні матеріали з іноземних журналів (<u>Abroadpublications-Englishversion</u>); періодика (посилання на журнали, які містять статті з соціально-політичної і політико-психологічної тематики); довідкова інформація; навчальні програми з політичної та соціальної психології, тренінги.
http://www.politics.lviv.ua/	Сайт містить наукову інформацію з досягнень в політологічній галузі.
http://journals.vnu.volyn.ua/index.php/asv/homepage	Сайт наукового журналу «Acta Securitatae Volynienses», в якому публікуються результати теоретичних, наукових, прикладних та науково-експериментальних досліджень вітчизняних та закордонних фахівців з актуальних питань національної безпеки.
https://www.inter-nauka.com/magazine/public-administration/	Сайт журналу «Публічне адміністрування та національна безпека» Public Administration and National Security
https://journals.uran.ua/ispss/about	Сайт журналу «Інформаційна безпека людини, суспільства, держави».